

## Täysistunto

**Perjantai 16.12.2022 klo 9.59—15.03**

### 3.5. Pääluokka 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Esitellään valtiovarainministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 28.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 1 tunti 30 minuuttia. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Anneli Kiljunen, olkaa hyvä.

#### *Keskustelu*

12.30 **Anneli Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen valtiovarainministeriön hallinnonalan, pääluokka 28:n. Ensinnäkin todetaan, että useita määrärahoja eri momenteilta on poistettu sen takia, että asioiden käsittely on kesken. Niitä on tässä useampia — en niihin palaa tämän tarkemmalti, koska meillä on täällä kaksi erittäin tärkeää isoa kokonaisuutta: hyvinvointialueet sekä kunnat. Keskityn nyt tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnön esittelyssä näihin kahteen isoon kokonaisuuteen.

Ensinnäkin hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitus: Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille vahva huoli siitä, että talousarvioesityksen mukainen rahoitus ei ole riittävä sote- ja pelastuspalveluihin liittyvien lakisääteisten palveluiden järjestämiseen. Rahoitusvajeen arvioidaan aiheutuvan monista eri syistä, muun muassa henkilökustannusten ja hintojen voimakkaasta noususta sekä hyvinvointialueiden uusista velvoitteista ja uudistuksista, joihin osoitetun lisärahoituksen ei arvioida vastaavan niiden todellisia kustannuksia. Myöskään rahoituslaskelmissa huomioitu tilinpäätöstietoihin 2021 ja talousarviotietoihin 2022 perustuva siirtyvien kustannusten taso ei vastaa todellista vuoden 2022 kustannustasoa, eikä laskentamalli ota riittävästi huomioon aluekohtaista väestönkasvua ja palvelutarpeen kasvua.

Rahoitusvajetta arvioidaan aiheutuvan myös siitä, etteivät kaikki hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset ole kirjautuneet täysimääräisesti rahoituksen pohjana oleviin tietoihin, minkä lisäksi tilannetta pahentavat koronasta aiheutunut hoitovelka sekä monien hoitopalvelutuottajien esittämät suuret hinnankorotusvaatimukset. Palvelutuotannon muutosten ja integraation tuottamat hyödyt eivät myöskään vähennä kustannuksia välittömästi uudistuksen alkuvaiheessa, vaan hyödyt ovat mahdollisia vasta vuosien päästä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että nykyisellä mallilla kaikki hyvinvointialueet ajautuvat arviointimenettelyyn. Monet alueet joutuvat harkitsemaan myös palveluiden supistamista, koska hyvinvointialueen mahdollisesti vuonna 2024 saama takautuva korjaus rahoituksen tasoon ei ratkaise vuoden 2023 rahoitusvajetta. Rahoitusvaje on arvioitu niin suureksi, että sitä on mahdotonta kattaa pelkästään tuottavuutta parantamalla.

Tämän lisäksi sitten hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan hyvinvointialueiden rahoituspohja ei ole riittävä pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseksi.

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

Valtion sote-rahoitus tulee kasvamaan. Koko maan tasolla rahoitus ensi vuonna kasvaa 1,3 miljardia euroa vuoden 2022 sote-tasosta. Uusi rahoitusmalli sisältää kuitenkin siirtymävaiheessa tietopohjaan liittyviä epävarmuuksia, ja rahoitus perustuu aluksi osittain arviotietoon. Rahoitukseen liittyvät korjausmekanismit toimivat takapainoisesti, mistä on myös kannettu suurta huolta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan tavoitin valtiovarainvaliokunta pitää lähtökohtaisesti oikeudenmukaisena rahoituksen perustana palvelutarpeeseen liittyville tekijöille painottuvaa laskennallista rahoitusmallia. On kuitenkin selvää, että hyvinvointialueiden toiminta käynnistyy epävarmassa tilanteessa, kun monet ennalta arvaamattomat tekijät, kuten koronapandemian aikana pahentunut hoitovaje, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstövaje sekä energian hinnan ja yleisen kustannustason voimakas nousu, lisäävät tuntuvasti alueiden kustannuksia.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että hallitus seuraa tiiviisti hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymistä ja varmistaa, että alueet pystyvät huolehtimaan asianmukaisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä pelastustoimeen liittyvistä lakisääteisistä tehtävistään. Hallituksella tulee olla myös valmiutta arvioida indeksitarkistuksen riittävyyttä ja ryhtyä tarvittaessa toimiin palveluiden turvaamiseksi yhtä lailla kaikilla alueilla.

Sitten yliopistosairaaloiden rahoitus kiteytetysti: valiokunta pitää yliopistosairaaloiden tutkimusrahoituksen turvaamista välttämättömänä mutta edellyttää, ettei rahoitus vähennä muiden alueiden rahoitusta.

Sitten henkilöstön saatavuus. Henkilöstön heikko saatavuus Suomessa on jatkunut jo pitkään, ja tilanteen ennustetaan heikkenevän vuosikymmenen loppuun mennessä. Valiokunta toteaa, että osaavan ja riittävän sekä myös hyvinvoivan sote-henkilöstön turvaamiseksi tarvitaan monipuolisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan henkilöstön saatavuus lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Ja tässä on tuotu sitten esille myös muutamia esimerkkejä, miten tämä pystytään toteuttamaan.

Sitten kohta 32, ”Hyvinvointialueiden lisärahoitus”: valtion talousarvioon lisätään vuodesta 2023 lukien erillinen arviomäärärahamomentti, jonka avulla varaudutaan tilanteeseen, jossa valtio myöntää alueelle lisärahoitusta sen tarpeeseen, ja tämä pidetään hyvänä.

Sitten kuntien tukemisesta vielä, puhemies, muutama sana.

Ensinnäkin vuosi 2023 on hyvin poikkeuksellinen kuntataloudessa. Kuntatalouden arvioidaan olevan poikkeuksellisen vahva vuonna 2023, koska kunnille tilitetään arviolta 1,2 miljardia euroa aiempien vuosien kunnallisveroja. Tilannetta parantaa myös se, ettei soteuudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus näy vielä täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa.

Vaikka kuntatalouden tilanne on kokonaisuutena poikkeuksellisen hyvä, valiokunnan huomiota on kiinnitetty kuntien erilaisuuteen ja siihen, että osalla kunnista on huomattavia talousvaikeuksia. Taustalla voi olla esimerkiksi korkea työttömyys, väestön väheneminen, korkeat sote-kustannukset sekä tulopohjan heikkeneminen. [Puhemies koputtaa] Toisaalta taas kasvukunnissa väestönkasvun edellyttämät palvelut ja investointitarpeet voivat olla mittavia.

Ja, arvoisa puhemies, aivan lopuksi totean, että valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitsemiseksi kuntien on panostettava aktiivisesti ja määrätietoisesti kuntalaisten terveyden edistämiseen ja hyvinvoinnin vahvistamiseen yhdessä hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämällä voidaan pitkällä aikavälillä saavuttaa

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

huomattavia säästöjä, [Puhemies koputtaa] joilla on merkitystä niin kuntatalouden kuin myös hyvinvointialueiden ja koko kansantalouden näkökulmasta. — Kiitoksia.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Ja toinen esittelypuheenvuoro, edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

**12.37 Arto Pirttilahti kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan momentin 28, Tullin toimintamenot. Momentille esitetään noin 190 miljoonaa euroa, joka on noin 6 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Valiokunta pitää myönteisenä, että määrärahaan sisältyy 4 miljoonan euron kohdentamaton lisäys, joka helpottaa jonkin verran tullin perustoiminnan rahoitusta. Lisäyksestä huolimatta taloudellinen tilanne tulee olemaan valiokunnan saaman selvityksen perusteella tiukka, eikä se täysin vastaa tarpeisiin.

Erityisesti tullin ict-menoihin kohdistuu kasvupaineita. Käynnissä on ollut vuodesta 2015 alkaen mittava EU-lainsäädäntöön perustuva tulliselvityksen tietojärjestelmien uudistaminen. Samanaikaisesti muut vuosittaiset ict-menot ovat kasvaneet noin 24—26 miljoonasta eurosta reiluun 34 miljoonaan euroon vuonna 2021 ja edelleen 40 miljoonaan euroon vuonna 2022.

Valiokunta nostaa esiin myös tullin valvontateknologian kehittämisen ja ylläpitämisen tärkeän merkityksen yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuudelle sekä laillisen ulkomaankaupan tavaroiden häiriöttömälle liikkumiselle. Tulli hoitaa EU:n ulkorajan valvonnan lisäksi ainoana viranomaisena valvontaa sisärajoilla, joilla tavaraliikenne on kasvanut. Saadun selvityksen mukaan valvonnan painopiste saattaakin nyt muuttua pysyvästi, koska Venäjän kauppa on tyrehtynyt eikä sen arvioida palautuvan entiselleen pitkiin aikoihin. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tullin määrärahojen riittävydestä huolehditaan, ja toteaa, että merkittävä epävarmuustekijä rahoituksen riittävydessä on kustannustason nousu.

Arvoisa puhemies! Lisäksi valiokunta on tehnyt tullin toimintamenoihin vähennyksen, 370 000 euroa, johtuen kesken olevan budjettilain käsittelystä.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Ministeri Paatero, olkaa hyvä.

**12.39 Kuntaministeri Sirpa Paatero:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Ihan aluksi kiitokset valtiovarainvaliokunnalle ja lausuntovaliokunnille näistä huomioista ja hyvästä tekstistä, johon voidaan monta kertaa varmaan palata. Käyn puheenvuorossani vain lyhyesti muutamia huomioita läpi.

Jos aloitetaan ihan täältä valtionhallinnon puolelta:

Valtiovarainvaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota erityisesti ict-kustannusten voimakkaaseen kasvuun. Tässä on kaksi puolta. Toinen on se, että tällä hallituskaudella palveluiden digitalisointi erityisesti julkisella puolella on ollut yksi keskeisistä tavoitteista, ja siihen on myöskin panostettu, mutta toisaalta kun se näkyy siellä palveluiden kehittämisessä ensin menona, niin pidemmällä aikavälillä ne voivat tuottaa myöskin kustannustehokkuutta ja säästöjä. On erittäin tärkeätä, kuten valiokunta on todennut, että näitä seurataan, ja kustannusten kasvua tulee arvioida myöskin siitä näkökulmasta, vastaavatko ne aidosti siihen tarpeeseen, niihin odotuksiin, mitä on asetettu. Tässä myöskin henkilöstön huomioiminen on vartenotettavaa joka kerta.

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

Suomi on kuitenkin, pitää muistaa, pysynyt vuodesta toiseen EU:n kärjessä digitalisoinnissa, ja meidän julkinen hallinto on siellä huipussa. Myöskin kansalaisten digikyvykyys ja -palveluiden tarjoaminen ovat maailman huippua myöskin YK:n listauksissa. Palaamme näihin muutamiin asioihin, jotka nyt oli irrotettu budjetista, eli kun automaattinen päätöksenteko, henkilötunnuksen uudistaminen ja digitaalinen identiteetti ovat vielä kesken, niin siinä kohtaa, kun ne saadaan täältä eduskunnasta ulos, varmaan lisätalousarviohan on sitten se oikea paikka.

Sitten näihin isoihin kysymyksiin hyvinvointialueista ja kunnista:

Valtiovarainvaliokunnalla on hyviä huomioita tähän epävarmuuteen, jonka kaikki tunnistamme tuolla kentällä, alueilla, kun käymme hyvinvointialueiden johtajien kanssa tätä asiaa läpi, kuten viimeksi tällä viikolla. Syynä tähän ongelmalliseen tilanteeseen ovat tietenkin muun muassa henkilöstövaje ja hoitovelka koronan jälkeen, ja toisaalta inflaatio, hintojen nousu ja energian hinnat vaikuttavat myöskin tänne hoito- ja hoivapuolelle. Olemme kaikki tästä samaa mieltä, ja sen takia on hyvin tärkeätä, että kun alueet aloittavat, niin sitä seurataan tiiviisti. Tämä prosessihan on myöskin kirjattu jopa lakiin, miten tämä yhteistyö eri ministeriöiden kanssa sujuu. Tarvitaan myöskin nopeaa reagointia, jos näitä tilanteita tulee, ja siellä on erityisesti se lisärahoitusmahdollisuus.

Malli normaalisti perustuu siihen, että sitä rahoitusta korjataan aina jälkikäteen, kuten meillä monilla kuntapäättäjillä on tiedossa, miten toteutuneet kustannukset tulevat. Ensi vuonnakin rahoitusta tarkistetaan vielä sen jälkeen kertakorvauksella — se laki on siis vielä täällä eduskunnassa teillä käsiteltävänä. Kun lopulliset tiedot kunnilta, tilinpäätöstiedot, tulevat, niin me tiedämme sen kertakorvauksen määrän.

Sote on tietenkin iso ja pitkään tehty uudistus, ja sitä on varmaan muokattava myöskin tulevaisuudessa. Se ei ole kerralla valmis, mutta nyt päästään alkuun, ja kaikki ovat siitä asiasta hyvin tyytyväisiä. Sen takia myöskin pitää ajatella, että tähän tulee mietittäväksi muutakin kuin pelkästään ensi vuosi. Pitää siellä alueilla jo tällä hetkellä katsoa ainakin koko taloussuunnittelukautta eli kolmea vuotta ja sitä kautta myöskin vähän pidempää aikaa. Tästä syystä katsotaan, miten alueet pääsevät kehittämään toimintaansa, koska se on se tärkeä asia, kunhan päästään tämän vuodenvaihteen yli ja päästään alkuun.

Kiinnititte huomiota myöskin yliopistosairaalarahoituksen osaan. Tämä malli, jonka Anneli Kiljunen esitteli, on lähdössä tällä systeemillä myöskin lausuntokierrokselle, jos ei tänään, niin maanantaina, ja siinä ei kerättäisi toisilta alueilta vaan pystyttäisiin se 116 miljoonaa jakamaan vain ja ainoastaan näille yliopistosairaaloiden alueille.

Sitten kuntien osalta, joittenka talous todellakin muuttuu dramaattisesti tässä hyvinvointialueiden aloittaessa, on tärkeätä, että kunnille kuitenkin turvataan lakisääteisten velvollisuuksien hoitaminen ja toisaalta mahdollisuus siihen itsehallinnolliseen päätöksentekoon tuottaa muitakin palveluita, ja verotusoikeudella sitä tietysti helpotetaan. Tulevaisuudessa aivan varmasti joudumme tai saamme käydä läpi kuntien koko rahoitusjärjestelmän, niin valtionosuudet kuin myöskin verotulojen mahdollisuudet, tuotot.

Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteinen tehtävä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ja tällä hetkellä tuntumani on, että eri alueilla tässä ollaan edetty eri tavalla. Tietysti lähtökohdat ovat olleet erilaiset, koska meillä on ollut näitä kuntayhtymäpohjaisia, joissa valmiutta on varmaan ollut jo vähän pidempään, mutta se tulee olemaan aika iso tällainen määrittävä tekijä, miten siinä onnistutaan molemmilla, hyvinvointialueilla ja kunnilla, ja sitten siinä yhteisessä työssä.

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

Myöskin kuntien osalta iso muutos on tulossa. Myöskin se laki on täällä eduskunnassa, eli TE-hallinnon uudistuksen osalta, kun vastuu siirtyy kunnille vuoden 25 alussa, silloin elinvoimaisuuden rakentaminen ja jokaisen kunnan omanlainen elinvoimaisuuden leimallinen tekeminen tulevat yhä vahvemmin siihen mukaan.

Näillä alkusanoilla mielelläni odotan keskustelua. Kiitoksia vielä kaikille tekijöille.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Nyt menetellään sillä tavalla, että otetaan debatti, jossa on kahden minuutin puheenvuoroja mahdollisuus käyttää. Pyydän niitä edustajia, jotka haluatte osallistua debattiin, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

**12.46 Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin myötätuntoni ja sympatiani edellisenä ministerinä ministeri Paaterolle tässä vaiheessa, kun hyvinvointialueet ovat aloittamassa. Niihin liittyy todellakin jonkun verran epävarmuustekijöitä, kuten tässä jo edustaja Kiljunenkin omassa puheenvuorossaan totesi, erityisesti rahoituksen suhteen, myös tietojärjestelmien toimivuuden suhteen ynnä muuta, ja sitten me vielä tiedämme sen, että on näitä uhkia, jotka ovat tulleet tämän uudistustyön jälkeen, liittyen energiaan ja inflaation voimakkaaseen kasvuun ja niin päin pois. Mutta minä itse haluan sen verran sanoa, että yleensä en halua kovasti jälkiviisastella, mutta minusta, jos me katsomme sote-uudistusta ja hyvinvointialueuudistusta, kyllä se niin on, että tämä olisi pitänyt saada tehtyä huomattavasti aikaisemmin.

Toinen asia, joka liittyy tämmöiseen jälkiviisaskomentointiin, liittyy henkilöstöpuolaan. Me ollaan kyllä lisätty nyten, ja se on ollut tarpeen, että ollaan lisätty, koulutuspaikkoja kaiken kaikkiaan, mutta sitten ehkä yhteinen ongelmamme on — ja otan siitä osan syystä itsellenikin — että me emme ole riittävän ajoissa ennakoineet koulutusvajetta ja myös sitä, mitkä tehtävät kuuluvat minkäkin nimiselle nimikkeelle sosiaali- ja terveystyön puolella. Tämä on iso rakenteellinen uudistus, mikä alkaa nyten, ja pidän sitä aivan välttämättömänä.

Totean sen, että kun katsomme näitä Tampereen yliopistollisen keskussairaalan tai sitten Jorvin ongelmia päivystyksen suhteen, niin kyllähän se kertoo siitä, että meillä tämä systeemi ei keskenään puhu kunnolla, kulje, vaan meillä on keskitytty hyvin pitkälle erikoissairaanhoidon kehittämiseen. Myös 2000-luvulla rahoitus on painottunut erikoissairaanhoidon, ja perusterveydenhuolto ja sosiaalipalvelut ovat jääneet lapsipuolen asemaan. Jos nämä asiat nyt saadaan kuntoon tämän uudistuksen myötä, [Puhemies koputtaa] niin olen ihan varma, että me pärjätään jatkossa paremmin.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

**12.48 Heidi Viljanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Vehviläinen käytti hyvän puheenvuoron ja puhui jälkiviisaudesta. Olen kuullut kyllä monien kollegoiden ja muiden tahojen suusta, että uudistus olisi pitänyt tehdä jo paljon aikaisemmin, mutta olemme tässä tilanteessa ja nyt muutaman viikon päästä suurien kysymysten äärellä ja isossa uudistuksessa.

Hallinnollinen uudistus on todella kertakaikkisen iso, ja vuodenvaihteessa hyvinvointialueet käynnistävät toimintaansa. Onkin erityisen tärkeätä, että hallitus seuraa hyvin tii-

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

viisti sitä, miten henkilöstön siirto kunnista ja kuntayhtymistä hyvinvointialueille sujuu, ja että se todellakin sujuisi ongelmitta.

On tietysti useita erilaisia kriittisiä toimintoja, joiden on ihan välttämätöntä sujua vuodenvaihteessa mallikkaasti. Selvää on, että itse varsinainen toiminta, palveluverkko ja palveluiden taso muotoutuvat ja kehittyvät toki sitten pidemmän ajan kuluessa.

Monet miettivät vuodenvaihdetta ja sitä, miten ict-muutokset, tietojärjestelmät, tietojen siirtyminen hallitaan turvallisesti vuodenvaihteessa ja että palkat tulevat maksuun ja kaikki tärkeimmät asiat ovat hoidossa. Ict-muutoksiin on osoitettu jo nyt merkittävästi lisärahoitusta, mikä on hyvä, koska kyseessä on juuri yksi niistä kriittisistä osa-alueista, joiden tulee toimia.

Millainen käsitys teillä, ministeri, on siitä, missä tilanteessa valtakunnallisesti ollaan näiden tietojärjestelmien osalta, ict-asioiden osalta ja muutenkin? Voidaanko me ihan luotavaisin mielin reilun kahden viikon päästä nukkua yömmä yli, niin että tärkeät asiat hoidutvat?

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

**12.50 Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Kiitos ministerille ja edustajille Kiljunen ja Vehviläinen erittäin hyvistä puheenvuoroista.

Kannan suurta huolta rahoituksen riittämättömyydestä. Julkisuudessa on ollut tieto, että puolitoista miljardia rahaa puuttuu hyvinvointialueilta. Alueet aloittavat todellakin hyvin pian, ja minua pelottaa, mitä siellä kentällä tapahtuu, kuka vastaa siihen ensimmäiseen puheluun, kun kuntalainen tarvitsee itsellensä hoivaa ja hoitoa, ja minne mennä eli onko selvillä paikka, mistä sen hoidon saa. Työntekijöiden osuus huolestuttaa myös: Saavatko työntekijät palkkansa? Millä tavalla työntekijöiden siirtyminen hyvinvointialueille oikea-aikaisesti menee?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella koimme jo ensimmäisen harmistuksen, kun huomaisimme, mitä harmonisointi tarkoittaa. Koska rahaa ei ole, niin omaishoidon tukea muun muassa jouduttiin laskemaan esimerkiksi Espoossa, Kauniaisissa peräti 350 euroa siitä ylimmästä maksuluokasta, jossa omaishoitoja hoitaa kaikkein raskainta hoitoa tarvitsevaa ihmistä, ja se on valtavan iso ansionmenetys ensi vuonna, voidaan sanoa näin. 350 euroa on ihan hirvittävän iso summa monelle jo ennestään hyvin pienituloiselle ihmiselle. He ovat pienituloisia eläkeläisiä, pienituloisia ihmisiä, jotka hoitavat läheistään.

Kysyisin, oliko valmisteluvaiheessa ymmärrys siitä, että koska rahaa ei ole ja harmonisointia tehdään, niin asiakasmaksut nousevat ja esimerkiksi omaishoidon tuki laskee, koska se on väärin, se on todellakin kohtuutonta. Päinvastoin, se olisi pitänyt nostaa siihen ylimpään alueella jo voimassa olevaan maksuluokkaan, mikä esimerkiksi meillä Espoossa oli aika korkea, jotta olisi kohtuus.

Arvoisa puhemies! Jos näihin saa vastauksen. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

**12.52 Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset aiemmille puheenvuoron pitäjille hyvistä kommentteista. Olemme suuren edessä. Hyvinvointialueet ovat aloittamassa vuoden alussa haastavissa olosuhteissa. Hoitovelkaa on paljon harteilla, päivystykset ovat ruuhkautuneet, ihmiset eivät pääse hoitoon, ja tähän yhteyteen tulee iso

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

hallinnon muutos ja myöskin hallituksen ajamat Kela-korvausten leikkaukset. Kela-korvausten leikkaukset kohdistuvat myös fysioterapiaan, ja esimerkiksi kuljetusmatkoja ei enää korvata yksityisiin hoitolaitoksiin, jos niistä ei saa sv-korvausta, ja tämän moni tulee karvaasti kokemaan käytännössä. No, joka tapauksessa sote-muutoksen tavoitteenahan on perusterveydenhuollon vahvistaminen, mutta tämä yhtälö tällä hetkellä on kovin haastava, koska päivystykset ovat ruuhkautuneet ja erikoissairaanhoidon hoitotakuu on hankala.

Tässä edustaja Juvonen nosti esille myös nämä asiakasmaksut, ja kuten nousi esille, ne on alueilla yhtenäistettävä. Tässä kohtaa tulikin itselleni mieleen, että minkä takia asiakasmaksut eivät olisi valtakunnallisesti samanlaiset alueesta riippumatta, koska ihmiset joutuvat nyt hyvin epätasa-arvoiseen asemaan siinä: jos alueella on enemmän rahaa käytössä, asiakasmaksut ovat alemmat kuin toisaalla, ja yksittäinen kuntalainen, asukas, ei voi siihen vaikuttaa. Muutenkin rahoitusmalli tällä hetkellä on joiltain osin kuitenkin epätasa-arvoinen, ja se vaatii jatkossa tarkennuksia. Näistä asiakasmaksuista lähinnä nyt tässä vaiheessa kysyisin — toki muitakin kysymyksiä on vielä tulossa. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

**12.54 Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille puheenvuorosta, ja myös aikaisemmille. Ensin tuosta valtionhallinnon kehittämisestä, niin kyllä se näin on kuin tuossa Tullin osaltakin esittelin, että on voimakasta tämä ict-kustannusten kasvu. Tietenkin digitalisaatio vaikuttaa siihen, mutta monet uudistuksetkin osaltaan tulevat vaikuttamaan, kuten Tullin osaltakin oli nyt kahdessa vuodessa yli 15 miljoonan nousu näissä asioissa.

Sitten näihin hyvinvointialueisiin. Tätä on todellakin odotettu pitkään, ja toivotaan, että saadaan se hienosti käyntiin. Paras hyvinvointialueen muodostuminenhan on, jos asiakas ei huomaa mitään palveluissa vaan palvelut ovat yhtä hyviä kuin ennenkin, ja siitä voidaan nostaa vielä eteenpäin. Kylläkin tässä rahoituspuolella meillä on hyvinkin paljon pohdittavaa, kun noita hyvinvointialueitten rahoituksia kuuntelee, paljonko siellä on lisätarvetta erilaisiin kohteisiin.

Nostan tässä myös, että pelastustoimen osuus koko hyvinvointialueen rahoituksesta on vain kaksi prosenttia, ja sekin on yksi tärkeä osa, että meillä turvallisuus säilyy ja senkin rahoitus tullaan pitämään sillä tasolla, mitä se tällä hetkellä on tai vielä parannetaan näitä meidän palveluja.

Kaikkienensa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuus on varmaan iso asia, mikä tässä on, ja näissä koronasta aiheutuneissa hoitojonojen puruissa ja monissa muissa asioissa on kyllä meillä monella hyvinvointialueella paljon tekemistä.

Sitten kuntatalouden näkymiin. Kuntatalouttahan tulee nyt helpottamaan tämä, kun raskeampi sote-talouden paine lähtee pois hartioilta ja kunnat voivat varhaiskasvatukseen, koulutukseen, ympäristöasioihin ja elinkeinoihin ja elinvoimaan keskittyä, mutta toisaalta tämä tulee pienentämään kuntien liikkumavaraa sitten, kun budjetit pienevät ja sitten myös verotulot tulevat pienentymään. Eli vuosi 23 tulee olemaan aika mielenkiintoinen kunnilla mutta myös hyvinvointialueilla.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

**12.56 Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ovatkin jo edustajat nostaneet hyvin esiin sote-uudistuksen tuomia valtavia haasteita sen ison muutoksen myötä, mutta haluan tässä itse vielä tätä kuntien tilannetta nostaa esiin.

Myös kunnat ovat olleet suuren myllerryksen kourissa ja ovat edelleen nyt, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa. Kuntatalouteen kohdistuu tällä hetkellä myös monia riskejä, jotka voivat heikentää kuntien taloustilannetta oletettua voimakkaammin. Meillä Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan näkyy nousseina hintoina esimerkiksi rakentamisessa. Työvoimapula koskettaa monia alueita ja aloja, ja nyt pääkaupunkiseudulla meillä on akuutti kriisiytynyt tilanne muun muassa varhaiskasvatuksessa. Koronan jälkeinen oppimisvelka on kuntien vastuulla, ja satsaukset kunnille jääviin palveluihin edellyttävät sitten toisaalta myös hyvää yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa, jos mietitään ihmisten hyvinvointia laajassa mielessä.

Edelleen suuri huoli on kasvukaupunkien investointikyvystä ja kyvystä turvata asukaille ne laadukkaat palvelut, mitä siellä tarvitaan. Vaikka huomio nyt keskittyy hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämiseen, mikä on ihan oikein, niin samalla on tärkeää huolehtia kunnista ja seurata näiden uudistusten vaikutuksia erilaisten kuntien tilanteeseen.

Ja tosiaan tämän sote-uudistuksen myötä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on semmoinen asia, joka on siinä rajapinnassa, ja on tärkeätä nyt huolehtia siitä, että kukaan ei putoa järjestelmän väleihin, että hyvinvointia ja terveyttä voidaan edistää tehokkaasti ja vaikuttavasti kokonaisuutena. Olennaista tässä on just se, että me pystytään nyt rakentamaan toimiva yhteistyö valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden sekä järjestöjen — niin kuin täällä on myös kolmas sektori mainittu — välillä.

Vielä nostan tähän loppuun kuntien erilaistumisen ja erilaiset tehtävät. Valtiovarainministerikin on tähän kiinnittänyt huomiota, että meidän pitäisi sitä pohtia tulevaisuudessa. Tiedän, että sitä työtä ministeriössä on tehty, mutta vielä kysyisin nyt ministeriltä: missä vaiheessa voidaan odottaa konkreettisia esityksiä kuntien tulevaisuudesta ja siitä mahdollisesta [Puhemies koputtaa] tehtävien eriytymisestä? — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

**12.58 Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä kantaa valtavaa huolta vanhustenhuollosta, sosiaali- ja terveydenhuollosta, joka on kriisiytymässä, ja hallitus on osin omilla toimillaan vauhdittanut tätä kriisiä.

Tästä aluehallintouudistuksesta totean, että rahoitusmallihan on keskeneräinen. Valtiovarainvaliokunta totesi, että se tutkimuspohjainen malli, joka siellä oli, oli keskeneräinen — näin sanoivat myöskin tutkijat. Se jakaa rahaa aika sattumanvaraisesti. Sen lisäksi vielä hallitus tuunasi sitä mallia, ja se johti siihen tilanteeseen, että erityisesti Uudeltamaalta leikataan rahoitusta. Uudenmaan erityislaatuisuutta ei ymmärretä, ja tämä on erittäin tuhoisaa kunnille. Täällä nostettiin hyvin esille se, että valtava huoli on siitä, miten kasvavat kunnat, esimerkiksi pääkaupunkiseutu, Helsinki, pärjäävät. Alle viisi prosenttia kunnalliseron tuotosta jää käteen. Sillä pitäisi maksaa koulutus, varhaiskasvatus. Paljon tulee lapsia lisää, myöskin investoidaan. Eli kysyisin: minkälaisiin toimiin ryhdytään, jotta suurten kaupunkien investointikyky säilyy?

Tämä aluehallintouudistus on vaarassa hyödyttää koko Suomen, ja on todella vakavaa, että rahat menevät hallintoon. Yhtään puheenvuoroa eduskunnassa ei ole kyllä ehkä tässä-



## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

kään keskustelussa nähty siitä, että jotain hyvää tämä uudistus toisi. Mutta työtä täytyy tehdä, että tämän uudistuksen kanssa pärjätään, ja varmasti tätä täytyy korjata. Kokoomus valmistelee omaa korjaussarjaansa.

Se, mistä olen huolissani, puhemies, on se, että tässä mallissa ei ole riittävästi kannusteita — näin myös valtiovarainvaliokunta linjasi. Nyt täytyisi löytää keinoja, miten sillä samalla rahalla saisi paremmat, laadukkaammat palvelut. Hallitus ei esimerkiksi antanut lisää valtakunnallisiin laaturekistereihin, joilla oltaisiin voitu saada tietoa, oltaisiin voitu johtaa tiedolla, ja niitä oltaisiin voitu laajentaa sosiaalipuolelle ja saada useampia sairausryhmiä. Se olisi ollut yksi esimerkki siitä, että oltaisiin saatu välineitä, joilla tästä osin torosta ja keskeneräisestä mallista oltaisiin saatu parempi tulos ja paremmat palvelut.

Toivon myöskin, [Puhemies koputtaa] että ministeri vastaa erityisesti tähän suurten kaupunkien investointeja koskevaan kysymykseen, joista täällä hallituspuolueistakin on esitetty huolta, ettei Suomi hyötyisi.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Kiljunen, Anneli, olkaa hyvä.

**13.00 Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistusta on odotettu todella pitkään, ja me ollaan rakennettu sitä jo tavalla tai toisella lähes 20 vuotta. Siinä mielessä olen erittäin iloinen, että olemme vihdoinkin ja viimein tässä vaiheessa, missä me nyt olemme, mutta on selvää, että meitä kaikkia huolestuttaa tällä hetkellä sote-uudistuksen rahoitus, ja se näkyy siellä alueilla. Vaikka alueet ovat odottaneet uudistusta useamman vuoden, niin nyt tämä rahoitus ja epävarmuus tilanteesta siivittävät sitä, mitenkä tässä tullaan onnistumaan. Tämän uudistuksen tarve oikeastaan kuvaa hyvin sitä, että päivystyskriisi, joka tällä hetkellä meillä on, sehän kertoo, että meidän rakenteellinen sosiaali- ja terveyspalvelurakenne ei ole toimiva tällä hetkellä. Se kertoo siitä, että nyt kun meidän vanhustenhuolto, meidän laitoshoido ja meidän palvelut eivät rakenteellisesti toimi, niin sitten tämä kaikki kriisiytyy päivystykseen.

Nyt me olemme moninkertaisten ongelmien äärellä samanaikaisesti. Kun me olemme siirtymässä hyvinvointialueille, niin samanaikaisesti meillä on myös palveluiden osalta suuri kriisi, joka edellyttää isoja muutoksia. Ja sitten kun tässä on vielä epävarmuus täydennetty riittämättömällä rahoituksella, joka täydentyy tulevan kevään aikana, niin siinä ilmapiirissä, joka eri hyvinvointialueilla on, on täysin ymmärrettävää, että siellä on epävarmuutta, siellä on eräällä lailla myös pelkoja. Siellä on myös vahvaa luottamusta siitä, että me haluamme onnistua tässä ja me onnistumme, mutta siihen tarvitaan vahvaa vuoropuhelua valtion kanssa, valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön kanssa.

Nämä rakenteelliset muutokset ovat yksi asia, joista toivoisi, että niihin todellakin annettaisiin tukea, esimerkiksi palveluasumisten rakentamiseen, jotka ovat välttämättömiä seuraavien lähivuosien aikana. Toinen asia, joka on välttämätön, on palveluprosessien uudistaminen. [Puhemies koputtaa] Ja sitten se kaikkein tärkein: henkilöstö. Toivon, että me keskitytään jossain vaiheessa vahvasti henkilöstökysymyksiin, koska henkilöstö on se, joka toteuttaa tämän uudistuksen.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

**13.03 Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä sanoa pari sanaa tästä kuntapuolesta, koska se on kuitenkin aivan samalla tavalla tärkeä, mutta ymmärrän, että hyvinvointialueista puhutaan, koska ne ovat nyt parin viikon päästä aloittamassa toimintansa.

Ensinnäkin, minusta meidän pitää kantaa valtavasti huolta siitä, mikä on kuntien tulevaisuus lähivuosina ja tällä vuosikymmenellä, kun katsotaan meidän ikärakennetta ja myös kuntien tulopohjaa, miten ne pystyvät kaiken kaikkiaan pärjäämään. Sote-uudistukseen liittyy, kuten ministeri hyvin tietää, tätä palkkaharmonisaatio-ongelmaa ja erityisesti niitten sote-alueitten osalta, jotka ovat toimineet kuntayhtyminä, koska nythän palkkaharmonisaatiokustannukset maksavat peruskunnat, kun nämä uudet aloittavat hyvinvointialueet saavat valtion rahoituksen. Kysyisin: onko vielä jotain tehtävissä sille asialle, ettei kuntayhtyminä toimineitten peruskuntien tuleviin valtionosuuspohjiin jäisi tätä palkkaharmonisaation pienentävää vaikutusta? Se on minusta erittäin ongelmallista, koska totta kai kuntien pitää huolehtia omasta varhaiskasvatus- ja sivistyspalvelutehtävästään ja myös pystyä sitä elinvoimaa rakentamaan.

Sitten otan esille kuntien puolelta toisen suuren uudistuksen, joka on täällä talossa tekeillä, eli tämän TE-palveluitten uudistamisen ja siirtämisen kunnille. Se on erittäin tärkeää, ja olen ymmärtänyt, että siihen on laaja poliittinen tuki, mutta sitten me tiedämme, että ne taloudelliset vaikutukset yksittäisten kuntien osalta ovat aika tavalla jyrkkäköit. Mietin sitä, oletteko te hallituksen piirissä keskustelleet — tiedän, että on ministeri Haataisen asia — siitä, voisiko ajatella, että se palvelu-uudistaminen ei lähtisi liikkeelle vielä vuoden 25 alusta vaan tähän tulisi vähän pidempi siirtymäaika, koska meillä ovat nämä sote-uudistuksen vaikutukset tässä nyt jo hetimiten käsillä. Tätä haluaisin vielä teiltä kysyä.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

**13.05 Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntien talous puhututtaa, mutta tietenkin puhuttaa myöskin hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys. Vahva kuntatalous on tärkeä, koska jos mietitään, niin ihmisten lähellä olevat peruspalvelut ovat kuitenkin kiinni siitä. Eli miten voidaan ne turvata? Hallintovaliokunta budjettilausunnossa on sitä kuntatalouden puolta arvioinut. Yksi näkökulma kuitenkin tässä nykyisessä epävarmassa tilanteessa olisi entistäkin tärkeämpää eli etsiä niitä työllisyystoimia. Ne vahventaisivat valtiontaloutta, mutta ne näkyisivät myöskin siellä kuntataloudessa, toki siis puhumattakaan siitä työpaikan saamisen merkityksestä yksilölle ja perheille. Ja lähinnä nyt tähän työllisyyteen liittyen mutta muutenkin laajemmin ministeri voisi myös kerrata niitä toimia, joita kuntatalouden tasapainottamiseksi on tehty ja miten sitä kuntatalouden tilaa saadaan keskipitkällä aikavälillä myöskin kestävämmälle tasolle.

No sitten hyvinvointialueisiin: Siellä ovat investointisuunnitelmat suuria, ja varsinkin hoiva- ja hoitoalalla kaivataan työpaikoille joustoja ja mahdollisuuksia innovaatioiden käyttämiseen ja tuottavuuden nousuun. Valiokunta kysyi keväällä, mikä on rahoitusvaje, ja hyvinvointialueet ilmoittivat, että jopa puolitoista miljardia on se rahoitusvaje. Huoli on siitä, että jos me sitä rahaa sinne hyvinvointialueille annetaan, niin ratkeavatko sillä ongelmat, ja kokonaan jos rahoitus laitetaan, niin näen, että ne ongelmat eivät sillä ratkea. Meidän pitää saada ne hyvät käytännöt laajennettua, erilaisia kannustimia sen tuottavuuden

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

nousuun muun muassa toimivalla teknologialla ja tki-toimintaa hyödyntäen. [Puhemies koputtaa] Mitä ajatuksia näihin on ensi vuodelle?

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Ministeri Paatero, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

**13.07 Kuntaministeri Sirpa Paatero:** Kiitoksia! Varsin samantyyppisiä keskusteluja ollaan käyty tässä alueiden kanssa, ja samalla tavalla sekä oppositio- että hallituspuolueiden puolelta tulee näitä samoja epävarmuustekijöitä. Ehkä tässä kohtaa meille kaikille varmaan se epävarmuuden sietäminen tässä hyvinvointialueiden ison uudistuksen alussa on se yksi kysymys, jossa sitten sitä tiukkaa seurantaan tarvitaan. Toisaalta ajattelen, että kyllä tarvitaan myöskin työrauha, jotta kunnat asemoivat itseään ja omia toimintojaan siihen uuteen tilanteeseen ja samalla tavalla hyvinvointialueet pääsevät käyntiin.

Kun kysyttiin luottamuksesta siihen alkuun, niin ainakin tällä hetkellä, tälläkin viikolla — taisin kertoakin — on kaikkien hyvinvointialueiden kanssa käyty läpi tätä turvallista siirtymää, ja kyllä siellä on tehty testiajoja useampaan kertaan esimerkiksi palkanmaksun varmistamiseksi, on mietitty jo toisia päiviä, jolloinka voidaan maksaa palkkaa, jos ei ensimmäisenä päivänä onnistu, eli on tehty monia näitä asioita.

Tässä edustaja Juvonen kysyi myöskin, mistä ihminen tietää, minne mennä. Minun ymmärtääkseni millään alueilla palveluita ei tässä kohtaa romuteta — siis ihan samat palvelut, ihan sama paikka, lähipaikka, missä ihminen on asunut tai missä hän on käynyt terveysasemalla, tai se neuvola tai se sosiaalitoimisto, ne kaikki säilyvät. Ja niillä alueilla, joissa joudutaan tekemään esimerkiksi muutoksia yhteystietoihin, vaikka puhelinnumeroon ja muihin, on jo suunnitelmat siitä, miten jokaiseen kotiin tästä viedään viesti sekä tietenkin digitaalisesti että myöskin ihan paperilla. Ihan tällaisella konkreettisella tasolla on käyty näitä läpi, jos semmoisia tulee.

Sitten toinen huomio siihen, että tämä on iso muutos ja vuodenvaihteessa katsotaan, mutta meillä on kymmenkunta aluetta, joissa näin on tehty jo, joissa palkat on saatu maksettua, joissa palvelut ihmisille ovat siirtyneet, ict-järjestelmät on yhdistetty, ja luotan siihen, että miksei näillä muillakin alueilla. Kyllä aivan varmaan tulee ongelmia, me olemme varustautuneet kaikki siihen. Johtoryhmät jokaisella alueella päivystävät 24/7 koko joulun ajan, tilannekuvaa katsotaan ja kokoonnutaan kaksi kertaa päivässä tälläkin hetkellä, joten valmius on tosi korkealla tasolla. Mutta todella kuntayhtymäpohjaisilla malleilla, joita on ollut Suomessa jo paljon, on pystytty nämä asiat viemään eteenpäin. Ict:n osalta niitä järjestelmiä on tällä hetkellä siis yhdistetty ja yhdistetään niin, että tiedot kulkevat, mutta ei ole ollut mahdollista eikä järkevää tässä kohtaa tehdä uusia järjestelmiä, ja se on varmaan seuraavia askelmia, miten digitaalisuutta muutenkin voidaan ottaa sinne.

Edustaja Talvitie kysyi myöskin näistä innovaatioista. Kyllähän ne tämän siirtymän jälkeen ovat kevään ohjelmissa kaikilla alueilla. Siinäkin kohtaa eri alueet ovat eri vaiheissa. Joillakin alueilla näitä uusia erilaisia palveluiden toimintamuotoja, vaikkapa liikkuvia palveluita, on otettu jo käyttöön, joissakin on digitaalisuutta otettu paremmin käyttöön, ja jokainen alue katsoo sen oman. Meillä on tämä DigiFinland, jossa kaikki alueet ovat mukana, ja se tulee tietysti myöskin olemaan yksi työväline, jota alueet sitten voivat tarvittaessa hyödyntää.

Vielä tähän edustaja Sarkomaa kysymykseen: THL:hän on parantanut, tai siis lisännyt huomattavasti, sitä valikkoa, millä sitä arviota tehdään, minkälaisia kriteereitä tähän palvelutarpeen arvioon ja siihen tarveperustaisen rahoituksen pohjalle tuotetaan. Nykyisin-

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

hän se on vain muutamia, mutta nyt siellä on kymmeniä, kymmeniä ja kymmeniä, ja sinne lisättiin myöskin erityisesti näitä sosiaalisia vaikutuksia ja niitä tullaan varmaan lisäämään, asunnottomuutta, työttömyyttä, syrjäytyneisyyttä, mutta sosiaalitoimen puolella nämä tilastoinnit eivät ole olleet niin yhtenäiset kuin diagnoosit jostain sairaudesta eri puolilta Suomea, ja sitä puolta lisätään koko ajan.

Nyt on tulossa myöskin vähimmäistietoasetus sekä hyvinvointialueille että myöskin kunnille, jotta tämä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen sujuu molemmissa. Kävimme läpi semmoisen paperin, missä oli kunnille muistaakseni 162 eri kohtaa, joita seurataan, ja suurin osa niistä on tietenkin tietoja, joita tälläkin hetkellä kunnat kokoavat, mutta tietysti niiden pitää olla semmoisia, että ne automaattisesti kirjautuvat yhteisiin rekistereihin, joissa voidaan katsoa myöskin vertailutietoa, joka myöskin parantaa sitä kustannusvaikutavuutta, jolloinkin voidaan seurata, parantuuko se terveyden ja hyvinvoinnin näkemys siellä alueella ja mitkä ovat sitten ne riskit, jos katsotaan, että semmoisia ei tapahdu.

No, sitten muutama sana kuntiin liittyen. Todellakin tämä on iso muutos. Kunnillekin varmaan nyt ensin tarvitaan työrauha. Ja sitten se työ, mihinkä täällä taisi edustaja Elo viitata, on visio näistä kolmesta eri skenaariorista, mihinkä kuntapolitiikkaa lähdetäisiin sitten viemään. Ja teille kaikille kollegoille: omissa hallitusohjelmaneuvoitteluisanne ja omissa kirjauksissanne varmaan otatte kantaa siihen, minkälaisella mallilla lähdetäisiin eteneeseen. Eriytymistä kuntien kohdalla on ollut tähänkin mennessä, ja sehän on yksi syy, miksi myöskin sote-uudistuksella on ollut niin kiire. Kiire on ollut 20 vuotta, mutta nyt se saatiin valmiiksi, ja kyllä täytyy sanoa, että olisihan se koronan aikana, kun näitä tilastotietoja [Puhemies koputtaa] eri kunnista koottiin, ollut pikkusen helpompaa koota ne 21 alueesta kuin yli 300 kunnasta ja sitten paristakymmenestä sairaanhoitopiiristä. Siinä on hyvin konkreettinen osoitus, mikä tämä hyöty olisi jo tässä koronan aikana ja kaikessa viestinnässä ollut.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Koskela, poissa. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

**13.13 Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Kohta alkaa hyvinvointialueuudistus, vuoden alusta, ja olemme nyt hyvin lähellä muutosta. Isoja asioita, iso hallintomuutos, tämän vuosisadan merkittävin hallinnon rakennemuutos, joka tehdään hyvin pian koronakriisin jälkeen tilanteessa, jossa meillä on valtava henkilöstöpula, päivystykset ovat ruuhkautuneita ja ihmiset eivät pääse hoitoon.

Tässä muutoksessa haastavaa on erityisesti se, että rahoitus on riittämätöntä. Useimmat hyvinvointialueista ovat ilmoittaneet riittämättömästä rahoituksesta, ja yhteensä vaje on puolitoista miljardia. Erityisesti kasvavat kaupungit ovat hankalassa asemassa, koska rahoitus vähenee suhteessa siihen, mitä aikaisemmin on palveluihin käytetty. Tämä asettaa myös kunnat vaikeaan tilanteeseen, kun kasvava väestö tarvitsee kuitenkin palveluita myös kuntapuolella ja erityisesti koulutuksen ja opetuksen puolella.

Rahoitusmalli ei ole myönteinen kasvaville kaupungeille, mutta kuten tiedämme, meillä on paljon lieveilmiöitä ja tarpeita myös lapsilla ja nuorilla, ja nyt ne tässä rahoitusmallissa jäävät liian vähälle huomiolle, samoin kuin maahanmuuttajataustaisuus ja muut suurten kaupunkien ongelmat.

Yliopistosairaalaralisä on tulossa, onneksi niin. Se kesti turhan kauan, ja nyt se lähti vasta lausunnoille. Se on tärkeää saada, mutta olen myös huolissani tutkimus- ja koulutusmäärä-

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

rahoista, niitten tilanteesta jatkossa, siitä, miten me varmistetaan Suomessa korkealaatuinen tutkimus, koska yliopistosairaalat ovat siihen paljon ottaneet osaa, mutta nyt kun rahoitus siirtyy valtiolle, niin tämä on suuri kysymysmerkki.

Hyvinvointialueuudistuksessa investointien mahdollisuus on hyvin rajallinen, ja tämä asettaa hyvinvointialueet hankalaan tilanteeseen, kun pitäisi it-järjestelmiä uusia ja jopa hankkia. On alueita, joissa ei ole olemassa omia it-järjestelmiä ja yhteistä potilastietojärjestelmää, ja lainanottovaltuudet ovat rajalliset. Myös kiinteistöt rajaavat mahdollisuuksia talouden tasapainottamiseen, koska vuokrasopimukset ovat sen kolme vuotta ja niistä ei noin vain päästä eroon, eikä tietenkään alkuvaiheessa välttämättä tiedetäkään, mitä kiinteistöjä tarvitaan, kun palveluverkkosuunnittelu ollaan vasta aloittamassa.

Isoja kysymyksiä on edessä liittyen myös palkkaharmonisaatioon ja siihen tarvittavaan rahoitukseen. Tästä voisinkin ministeriltä kysyä: millä tavalla valtio on varautunut tähän alueiden palkkaharmonisaatiokysymykseen, koska pitkään ei voi olla erilaisia palkkoja samalla alueella? Olisin myös kysynyt tästä velka-asiasta: millä tavalla se on ajateltu hoidettavan jatkossa? Nythän velkaa voi ottaa vain lyhytaikaisena esimerkiksi palvelujen rahoittamiseen, ja sitten ilmeisesti pitää ottaa semmoinen uusi pikavippi vuoden päästä ja uusia se laina, mutta tässä tilanteessa, kun palvelut ovat ruuhkautuneet ja jos tilanne alueilla kriisiytyy, kysyisin: onko minkälaisia valmiuksia valtiolla antaa lisärahoitusta, jos tilanne sitä vaatii?

Kuntien osalta vielä, kun on kuntaministeri paikalla: Millä tavalla kunnissa on varustauduttu nyt tähän terveyden edistämiseen, vastuuseen, joka tulee jäämään kunnille? Millä tavalla sitä koordinoidaan yhdessä hyvinvointialueiden kanssa? Onko tähän tulossa jotain tarkempaa lainsäädäntöä ja velvoitetta, jolloin saataisiin selkeät rakenteet myöskin hyvinvointialueiden ja kuntien välille?

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä. Anteeksi, poissa. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

**13.18 Arja Juvonen ps:** Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Paatero, kiitos jo selkeistä ja hyvistä vastauksista, mitä äsken esititte. Nostan muutaman teeman vielä esiin.

Perussuomalaisten mielestä monia EU:n laatimia esityksiä on leimannut kiireinen valmistelu, puutteellinen vaikutusarviointi ja kiireellinen käsittely, ja tämä ei ole hyvän päätöksenteon tai maamme kansallisen edun edistämisen näkökulmasta hyväksyttävää. Meillä on toki ollut paljon kriisejä, muun muassa koronapandemia mutta myös eurojäsenyyden tuomia rasitteita, EU-tukipakettien ja muiden takausten kasvua, Venäjän hyökkäyssota, humanitäärinen maahanmuutto, väestön vanheneminen ja energiakriisi, ja näiden seurauksena Suomen julkisen talouden kestävyys on vaakalaudalla. Kyllä nyt tarvitaan päättäväisiä toimia tulevaisuudessa, jopa myös vaikeita toimia, jotta maamme velkaantumistahti saadaan taitettua ja maltillistettua. 40 miljardia on valtava määrä velkaa.

Arvoisa puhemies! Täällä ovat nousseet esille hyvinvointialueet, jotka aloittavat 1.1.2023, ja on hienoa, että voimme käydä täällä keskustelua rahoituksesta kuten myös ihan käytännön asioista, miten asiat sitten toimivat. Julkisuudessa on kerrottu, että jopa puolitoista miljardia puuttuu rahoitusta.

Tähän kaikkeen liittyy erityisesti Länsi-Pohjan eli Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden tulevaisuus. Olen ymmärtänyt, että näiden tulevaisuus on edelleen hieman vaakalaudalla,

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

joten kysyisin, miten näiden sairaaloiden tulevaisuus ja toimiminen erityisesti ympärivuorokautisen päivystyksen osalta toimii.

Yliopistosairaaloiden lisärahoitusta ei saada maksettua vuoden 2023 alusta, ja muutenkin nämä hyvinvointialueiden rahoitukseen tehtävät korjaukset on tarkoitus maksaa vasta jälkikäteen, vuoden 2024 puolella. Ministeri Paaterokin, totesitte, että jälkikäteen aina tätä rahoitusta lisätään, mutta toivon todellakin, että toimitaan ennakoivasti ja kun huomataan, että jotain isoa rahoitusvajetta on, niin silloin siihen reagoitaisiin. Toimeentulotuki- ja asumistukimenot varmasti kasvavat tulevana vuotena merkittävästi, ja tämä tulee myös huomioida, niin että ihmiset saavat sitten toimeentulotukensa.

Arvoisa puhemies! Elämme tällä hetkellä päivystyksen kriisissä, meiltä puuttuu hoivapaikkoja. Hoivapaikkojen alasajo alkoi vuonna 2013 suuren rakennepaketin myötä, ja nyt jopa lääkärit sairaaloiden päivystyksessä ovat todenneet, että perusterveydenhoidon hoivapaikkojen leikkaaminen on ollut virhe. Olisi toivottavaa, että niitä hoivapaikkoja lisätään. Olen itse esittänyt monta kertaa, että terveyskeskusten vuodeosastohoivapaikat takaisin, jotta ikäihmiset, jotka hakeutuvat päivystykseen, voitaisiin ohjata esimerkiksi oman alueen terveyskeskusten hoivapaikoille saamaan seurantaa ja jatkohoitoa, mitä monet ikäihmiset tarvitsevat. He eivät pysty kotiutumaan sieltä päivystyksestä, koska heillä on sellaisia vaivoja, että niitä täytyy seurata.

Nostan esiin pienen asian, mutta se on iso asia ihmiselle, joka joutuu päivystykseen. Sain yhteydenoton ikääntyneeltä pariskunnalta. He olivat menneet Jorvin päivystykseen ja joutuivat odottamaan liki yhdeksän tuntia sinne päivystykseen pääsyä. Sitten saattaja tarvitsi jo jotain syötävää, mutta todettiin, että päivystyksestä ei löydy mitään kuin muovirahalla. Eli automaatit, mitä päivystyksessä on, eivät toimi enää kolikkorahoilla ainakaan Jorvin sairaalassa. Nyt olisi erittäin tärkeää, että muovirahan rinnalle otetaan myös normaali raha käyttöön, niin että ihmiset pärjäävät siellä päivystyksessä myös siltä osin, että saavat sitten juotavaa, syötävää, jos siellä odotusajat ovat niin kohtuuttomat. Tämä on pieni asia, mutta tästä olen tekemässä juuri toimenpideoitetta, että huomioidaan tämäkin asia.

Arvoisa puhemies! Henkilöstön tilanne on erittäin vakava. Meiltä puuttuu pelastustoimesta pelastajia. Heidän palkkakehityksensä on aika karmaiseva. Vähän päälle 2 000 euroa on heidän peruspalkkansa, ja mietin, mikä vastuullisuus on pelastajilla, kun he lähtevät pelastamaan ihmisiä tulipaloista tai muista vakavista tilanteista. Kyllä meillä palkkakuo-passa edelleenkin ollaan, vaikka perustellaan sitä sillä, että he saavat tuki varallaololisia ja yö- ja ilta- ja päivystyslisiä, mutta kuitenkin, peruspalkka vähän yli 2 000 euroa pelastajilla. Minusta se on todella vähän, se on liian vähän.

Henkilöstön palkanmaksu tulee turvata. Kun henkilöstö saa palkkansa, he jaksavat myös tehdä työtä, ja tähän on ykköskysymys kuin myös se, millä tavalla me löydetään henkilöstöä. Hyvinvointialueiden pitää olla pitovoimaisia, vetovoimaisia. Toki pyrimme kaikki päättäjät siellä toimimaan niin, että saamme työntekijöitä myös sinne kentälle. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Totean, että ministerin aikataulu on sellainen, että 13.45 hänen on poistuttava, joten nyt jos on kysymyksiä hänelle esittää, niin pidetään puheenvuorot tiiviinä. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

**13.24 Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä on tänään jo monessa puheenvuorossa nostettu esiin tämä hyvinvointialueiden tilanne sekä kuntien tilanne ja nämä ra-

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

hoitustarpeet. Se on tosiasia, että sote-uudistushan helpottaa suurimman osan kuntien tilannetta, kun se siirtää tämän soten järjestämisen leveämmille hartioille. Vaikka täällä tänään on esitetty, että kuntien tilanne heikkenisi sote-uudistuksen takia, näinhän se ei ole. Mutta on totta kai tärkeätä nyt huolehtia siitä, että kun hyvinvointialueilla tehdään tietysti epävarmuuden vallassa nyt näitä seuraavan vuoden budjetteja ja muuta, koska tiedetään, että rahoituksen korjaaminen tapahtuu sitten jälkikäteen, se viesti sinne hyvinvointialueille on selkeä siitä, että tällaisiin vaikka nyt palveluitten leikkaamisiin ei ole syytä mennä vaan pitää luottaa siihen, että tällä rahoitusjärjestelmällä nyt lähdetään liikkeelle ja siinä ovat sitten ne korjausmekanismit erikseen.

Sen lisäksi on tärkeätä huolehtia siitä, että kunnat edelleenkin tekevät määrätietoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä, koska valtaosin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ennaltaestävä työ edelleenkin tehdään siellä kuntien peruspalveluissa. Tässä ei saa syntyä semmoista tilannetta, että kunnissa ei näihin panostettaisi, koska meillä ei ole minikäänlaista rahapussia sille, että voitaisiin niitä sote-kustannuksia maksaa, jos sen ennaltaestävän työn pallo siellä kunnissa ikään kuin putoaa. Onkin totta kai tärkeätä huolehtia siitä, että tätä rahoitusmallia edelleenkin jatkokehitetään näitten havaintojen pohjalta. Siellä on tämä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin, joka kannustaa kuntia tähän ennaltaestävään työhön, mutta varmasti tulevaisuudessa on syytä tarkastella, kuinka sitä voidaan kehittää, jotta sitten edelleen tämä kannustavuus säilyy, jotta laajasti siellä ihmisten arkiympäristössä tehtävä terveyden edistämisen työ toteutuu.

Täällä muun muassa eilen opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa keskusteltiin paljon esimerkiksi liikunnan ja kulttuurin merkityksestä hyvinvoinnille ja nuorisotyön merkityksestä nuorten hyvinvoinnille ja mielenterveydelle, ja näihin on syytä kiinnittää jatkossa huomiota.

Sitten nostaisin vielä esiin täältä hallintovaliokunnan mietinnöstä yhden seikan. Valiokunta laajasti keskusteli siitä, että kun on tosiaan ollut näitä sote-kuntayhtymiä, jotka ovat jo omana toimintanaan aikaisemmin toteuttaneet näitä palkkaharmonisaatioita tai ovat valmistautuneet palkkaharmonisaatioitten rahoittamiseen, kaikilta osin tämä uusi malli ei kohtelee näitä alueita kovin reilulla tavalla. Valiokunta onkin nähnyt välttämättömänä, että jatkossa mietittäisiin, kuinka voitaisiin tätä tilannetta korjata, sillä tosiaan kun siellä sitä palkkaharmonisaatiota ovat kuntayhtymät ja kunnat omilla rahoillaan toteuttaneet, se tulee sitten vaikuttamaan tähän rahoitusmalliin sillä tavalla, että se heikentää muun muassa sitä kuntataloutta siellä. Valiokunta on tosiaan edellyttänyt, että tätä jatkossa myös näitten alueitten osalta tarkastellaan, jotta edelläkävijät eivät joudu kärsimään siitä edelläkävijyydestään.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

**13.27 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun ministeri on paikalla, niin kysyn, ja oikeastaan ensin perustelen kysymystäni sen verran, että kun nämä hyvinvointialueet aloittavat ja yli 12 prosenttiyksikköä tietysti kunnan verovirtaa siirtyy tämän hyvinvointialueen käyttöön ja kuntien rahoitusasema ohenee — toki työtkin vähenevät, se on selvä asia — niin siinä on sitten se ongelma, että kun Pohjois-Karjalan alueella tämä hyvinvointialuetta edeltävä järjestelmä, Siun sote, toteutti tätä palkkaharmonisaatiota oma-toimisesti ennakoiden ja sai siitä valtakunnan tasolla kiitosta, niin nyt on se uhka ja realismi on tänä päivänä hyvinvointialue Siun sotessa sitä, että kun valtionosuusjärjestelmä uu-

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

sitaan, nyt sitten tätä jo tehtyä harmonisaatiota ei huomioitaisi täysimääräisesti vaan se vähentäisi valtionosuuksia näiltä alueilta, jolloin Pohjois-Karjalan alueen, tämän Siun soten alueen, rahamäärä, mikä aloittavalla hyvinvointialueella on, on niin ohut, että siellä on arvioni mukaan noin 40 miljoonan euron vaje jo lähtökohtaisesti, ja kunnat joutuvat tietysti maksamaan tätä Siun soten alirahoitusta jälkikäteen. Ilomantsin kuntakin sen tekee tässä joulun alla, varmaan on jo tehnyt, ison laskun maksanut, mutta se on ollut ja mennyt, siihen ei voi enää vaikuttaa. Mutta miten on tämän valtionosuusjärjestelmän uusiminen: ei kai siitä nyt näitä alueita toiseen kertaan rangaista? Muilla alueilla, jotka eivät tehneet mitään, tämä palkkaharmonisaatio ei rankaise valtionosuusjärjestelmän kautta, jota parhailaan suunnitellaan. Kysyn vielä ministeriltä tästä: onko näin, että tasavertaisesti kohdellaan näitä alueita, niin ettei Pohjois-Karjala tässä tapauksessa joudu huonompaan asemaan?

Toisena asiana on sitten tämä, että toki terveyden edistäminen jää kuntien vastuulle edelleen, siihenhän saa pieniä bonuksia valtiolta, ja hyvä näin, mutta todellinen ongelma kunnille tulee olemaan terveydenhuoltohenkilöstön saaminen sinne. Meillä tänä päivänä, vaikka terveyskeskus on nyt korjattu ja rakennettu uusiksi, se on todella hyvässä kunnossa, iso remontti tehtiin ja se on juuri käyttöön otettu, tilojen suhteen ei ole mitään ongelmaa, lääkäreitä ei saa millään. Se on aivan valtava ongelma. Käytännössä sellaisella henkilöllä, joka haluaa lääkäriin nopeasti, ainoa vaihtoehto on ajaa 75 kilometriä ja mennä Joensuuhun yksityislääkäriin.

Tämä on se todellinen ongelma. Toivon, arvoisa ministeri, että näihin paneudutaan kunnolla. Se sama ongelma on monessa terveyskeskuksessa, ei koske vain Ilomantsia, vaan veikkaan, että noin 150:tä Suomen kuntaa. En tiedä, miten se ratkaistaan, mutta tähän on pakko puuttua, muuten koko tämä hyvinvointialueidea romahtaa, jos ei ole lääkäreitä. Se todellinen terveydenhuoltohan, sen sairaan ihmisen auttaminen, tapahtuu vain siinä tilanteessa, että potilas ja lääkäri kohtaavat, muuta keinoa siihen ei ole. Totta kai siinä tarvitaan monta muuta henkilökunnan jäsentä ennen sitä, mutta se todellinen polttopiste on se lääkärin ja potilaan kohtaaminen.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

**13.30 Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi: Arvostan, että ministeri on tässä paikalla, jolloin me voimme keskustella suoraan myöskin ministerin kanssa. Minulla on muun muassa eräs huomio, ja mielellään kysyisin ministerinkin näkemystä.

Mutta ihan ensimmäiseksi haluaisin edustaja Juvoselle vastata tai pohdiskella ihan lyhyesti, kun te viittasitte tähän velkaantumisongelmaan. Aloititte oman puheenvuoronne sillä, että tämän hallituskauden aikana 40 miljardin euron velkaantumisprosessi on tapahtunut. En lähde vertaamaan kansainvälisesti, voin vain todeta yksinkertaisesti sen, että Suomen velka-aste on edelleenkin unionissa poikkeuksellisen alhainen, reilusti keskiarvon alapuolella. Haluaisin huomauttaa vain sen, että laskennallisesti aivan varmasti — en ole varmasti väärässä, jos sanon — tästä 40 miljardista eurosta vähintään 30 miljardin edestä tehtyjä päätöksiä myöskin tässä salissa oleva oppositio on tukenut. [Ari Koponen: Kymmenen miljardia ei ole mitään!] Eli se on yhtä lailla teidän vastuullanne. Tässä eduskunnassa on yhdessä tehty isoja, isoja ratkaisuja, mitkä ovat liittyneet covid-pandemiaan, isoja, isoja ratkaisuja, jotka on yhdessä tehty liittyen turvallisuuteen ja puolustuspolitiikkaan, ja oletan, että kun tässä käydään tämä sähkö- ja energiakattokeskustelu, niin melko



## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

varmasti myöskin oppositio saattaa tukea sitä ratkaisua ja siinäkin saattaa olla sitten aika iso hintalappu. Minusta on tarpeetonta käydä keskustelua tällä tavalla, kun me kuitenkin tunnistamme tämän hallituskauden täydellisen poikkeavuuden muihin hallituskausiin nähden, ja siinä mielessä olemme yhdessä kantaneet vastuuta myöskin siitä, että tulevat sukupolvet joutuvat kuittaamaan niitä asioita, jotka tällä hetkellä tehdään, koska ne on tehty kansanterveyden vuoksi, ne on tehty ihmisten turvallisuuden vuoksi, ja nämä tässä nyt täytyy tietysti huomioida. Halusin vain sanoa nämä saatesanat, kun tämä keskustelu tästä velkaantumisesta meni erikoisessa sävyssä, ikään kuin emme haluaisi samalla tunnistaa sitä, [Arja Juvosen välihuuto] että olemme vaikeiden yhteiskunnallisten ongelmien kanssa olleet tekemisissä. Tämän me tunnistamme.

Haluaisin puhua nyt nimenomaan tästä sote-uudistuksesta, ja kiitos ministerille siitä, miten johdattelitte tässä ainakin tähän tilanteeseen ja kerroitte, että hallitus tekee luonnollisesti voitavansa ja monella tavalla on valmiutta siihen, että vuosisadan hallintouudistus — voidaan sanoa — mikä Suomessa tehdään, saataisiin mahdollisimman pehmeästi ja helposti toteutettua. Aivan varmasti lapsentautiongelmia tässä on. Ei mitään tämmöisiä muutoksia voida tehdä ilman, että siellä on nikotteluja. Voidaan saada tietysti isoja otsikoita, jos halutaan, mutta kyllä olen aivan vakuuttunut, että ministerin sana tässä pätee eli että tässä hallitus pyrkii tekemään voitavansa, että se on mahdollisimman pehmeä.

Se iso kysymys — tässä tuotiin yksi iso kysymys — oli tämä digitalisaatio, ja siinäkin minä pidin erittäin arvokkaana sitä, että te tunnistatte myöskin sen, että meillä on 300 000 yli 65-vuotiasta ihmistä, joilla ei ole tietokonetta. Älkäämme jättäkö ikäihmisiä heitteille, älkäämme jättäkö heitä heitteille, vaan pidetään heidätkin mukana tässä palvelurakenteen uudistuksessa, ja olen iloinen siitä, että hallitus on myöskin tämän huomionut. Totesitte jo tässä, että paperisellakin tavalla ja henkilökohtamisilla otetaan ihmisiä kiinni.

Mutta se iso asia, jonka halusin tulla kysymään ministeriltä, liittyy tähän sote-kiinteistömassaan. Tässä lainsäädäntö on tehty sillä tavalla, että kun tämä emokunta — tai isossa joukossa kunnat — on aikaisemmin pääsääntöisesti hoitanut nämä sosiaali- ja terveystalvelut, niin ne kiinteistöt on katsottu järkeväksi omistaa eikä ottaa vuokramarkkinoilta, koska se on edullisempaa. Nyt nämä sote-kiinteistöt ovat siinä tilanteessa, että emokunta ei voi niitä omistaa suoraan. Kyllä yhtiöiden kautta se voidaan tehdä, mutta suoraa omistusta ei ole, ja tässä on nyt syntynyt hankala tilanne monissa kunnissa, myöskin monenlaista keskustelua käydään eri kunnissa — kun kuntien itsehallintoonhan tämä menee — siitä, mitä näille kiinteistöille tehdään, ja kunnat ovat myymässä häthätää nyt tässä siirtymätilanteessa valtavia kiinteistömassoja. [Jenna Simula: Myynyt jo!] Voin ottaa oman kuntani Vantaan tässä esimerkiksi. Me kävimme vakavaa keskustelua siitä, että julkisilla varoilla, isojen tsemppien jälkeen — käytän tällaista termiä — saadut isot terveysasemat ollaankin tässä yhteydessä myymässä sijoittajille. Tapahtuuko tässä sellainen riskitilanne, että me panemme hyvinvointialueet maksamaan vuokrasuhteesta, joka sijoittajien kanssa joudutaan rakentamaan, suuria summia näiden kiinteistöjen hallinnasta ja käytöstä tilanteessa, jossa meidän pitäisi käyttää voimavaroja niin paljon kuin vain on itse niihin palveluihin? Ja tässä tapahtuu siirtymä yhtäkkiä, että näiden kiinteistömassojen käyttö, kun myydään näin häthätää, nopeassa vauhdissa, jääkin sitten hyvinvointialueiden kustannettavaksi. Haluaisin kysyä vähän ministerinkin kantaa siihen, mitä tässä myynnissä voitaisiin tehdä. Minulla on se tuntuma, että valtiovarainministeri on jo ohjeistanut kuntia siihen, että tämä siirtymä täytyy tehdä. Jos niitä myydäänkin, niin täytyy varmistaa aina se taloudellisuus, että se on tosiaan asiakkaiden, ihmisten kannalta edullisin — ei vain yhtiön, kunnan kirjanpidon

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

kannalta edullinen, vaan ihmisten kannalta edullinen — ja tämä palvelurakenne pitäisi varmistaa. Haluaisin vielä kysyä: mitä ministeri on tästä tämäntapaisesta [Puhemies koputtaa] myynnin kiihdyttämisestä mieltä?

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Totean uudelleen, että ministerin aikataulu on sellainen, että 13.45 on hänen poistuttava. — Edustaja Torniainen, Ari.

**13.35 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistusta on valmisteltu pitkään ja hartaasti, ja sitä on myöskin kaivattu, ja sen valmistelussa ovat olleet käytännössä kaikki eduskuntapuolueet mukana. Nyt, kun parin viikon kuluttua hyvinvointialueet aloittavat toimintansa, on aivan ymmärrettävää, että hyvinvointialueiden toiminta käynnistyy epävarmassa tilanteessa. Se on tosiasia, kun monelta kantilta ennalta arvaamattomat tekijät, kuten esimerkiksi vaikka koronapandemian aikana pahentunut hoitovaje, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstövaje ja energian hinta ja niin poispäin, vaikuttavat kustannuksiin. Alueilla on nyt aidosti vahva huoli siitä, miten talousarvioesityksen mukainen rahoitus saadaan riittämään siellä sote- ja pelastuspalveluihin, niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, ja tietysti myöskin ennen kaikkea sopimuspalokunnat on huomioitava tässä muutoksessa.

Iso muutos on kuntien toiminnassa ja kuntien taloudessa vuodenvaihteessa esillä. Nyt näyttää siltä, että ensi vuodesta kunnat vielä selviävät ja kuntien talous näyttää ihan hyvältä, ja kun on budjettia laadittu, niin se näyttää ihan hyvältä siinä suhteessa, että kaikki toiminnot pystytään selvittämään ja hoitamaan. Vaikka ensi vuosi näyttää suhteellisen hyvältä, niin miten sitten jatkossa se rahoitus siellä kunnissa ja kuntien talous tulevaisuudessa? Ennusteet ovat vakavat ja aiheuttavat huolta aivan varmasti. Tietysti tässä inflaatio kasvaa, ja myös se, mihin me yleisessäkin taloustilanteessa maailmassa suuntaudutaan, on huolenaihe kunnissa. Mielellään kuulisin, miten ministeri näkee tämän asian olevan tulevaisuudessa.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

**13.37 Mia Laiho kok:** Kiitos, puheenjohtaja! Itsekin kysyisin vielä, kun ministeri on paikalla, tästä valtionosuusjärjestelmästä ja myöskin näistä tarvekriteereistä. Onko valtiovarainministeriössä jo aloitettu valmistelu ja selvitykset, millä tavalla sitä voitaisiin muuttaa paremmin vastaamaan niitä tarpeita, mitä ihmisillä on? Se on kuitenkin aika jälkeenyönyt ja perustuu vain tiettyihin mittareihin, ja se ei enää kuvasta nykyajan, esimerkiksi lasten ja nuorten ja suurten kasvavien kaupunkien, tarpeita.

Sitten toinen asia: Täällä Kimmo Kiljunen toi esille nämä kiinteistöt, ja itsekin olen huolissani näistä kiinteistöistä. Nythän hyvinvointialueilla ei ole investointimahdollisuutta, ja he käytännössä ovat sen varassa, että he vuokraavat nämä kiinteistöt. Ymmärrettävällä tavalla kunnat haluavat eroon näistä kiinteistöistä, kun tilojen hallinta ei ole kuitenkaan niiden perustehtävä. Ainakin omassa kunnassani Espoossa on tehty tätä harkitusti ja niin, että hyvin luotettavia tahoja, tammöisiä pitkäaikaisia sijoittajia, on etsitty siellä ja yritetty sitä kautta saada siihen pitkäjänteisyyttä ja luotettavuutta, mutta kyllä nämä kiinteistöt ilmiselvästi ovat tammöinen tietynlainen riski tässä koko kokonaisuudessa. Jos me ajaututaan semmoiseen tilanteeseen, että kiinteistöjen vuokrahinnat nousevat kohtuuttoman korkeiksi, niin se rahoitus on sitten poissa sieltä palveluista. Tämä on varmasti semmoinen, mihin

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

pitää jatkossa jollakin tavalla puuttua, ja sitäkin kysyisin, onko tähän siellä valmistelussa jo tartuttu.

Sitten edelleen kysyn näistä tutkimus- ja koulutusmäärärahoista: millä tavalla on suunniteltu, että tutkimus ja koulutus huomioidaan hyvinvointialueilla?

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

**13.39 Arja Juvonen ps:** Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset vastustivat rankasti muun muassa elpymispakettia. Silloin kerrottiin, että Suomi tulisi saamaan takaisin 3,2 miljardia, sitten summa kitistyi 2,7 miljardiin, ja onko se lopullinen summa nyt ollut 2,3 miljardia, vai mikä onkaan se lopullinen summa, minkä Suomi sieltä elpymispaketista sai. Kyllä valtion velkaantumista on syytä kritisoida, ja siitä on syytä olla huolissaan. Toki me ymmärrämme ne perusteet ja sen taustan, missä maa on elänyt, mutta siitä huolimatta. Tulevaisuuteen pitää katsoa niin, että täytyy jostakin priorisoida, jostakin säästää, jotta sitten johonkin voidaan antaa.

Meille perussuomalaisille on ollut äärettömän tärkeää, että suomalaisten veronmaksajien tehtävänä ei voi olla esimerkiksi kustantaa laittomasti maassa oleskelevien palveluita, kuten terveyspalveluita. Olemme kritisoineet vahvasti sitä, että ensi vuoden alusta muun muassa paperittomat, laittomasti maassa oleskelevat, voivat saada kiireettömän terveydenhuollon palvelut. Kun eivät meillä suomalaisetkaan pääse lääkäriin, kun eivät meillä suomalaisetkaan pääse päivystykseen, kun eivät meillä ihmisetkään pääse leikkaukseen, niin siinä mielessä on väärin, että annamme Suomessa ohituskaistoja henkilöille, jotka ovat maassamme laittomasti. [Kimmo Kiljunen: Saako hän mennä synnyttämään?] — Synnytys on kiireellinen, synnyttämään kyllä pääsee, ja meillä on kiireellinen hoito kyllä kaikille. Sen edustaja Kiljunenkin aivan varmasti tietää.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille erittäin tärkeän asian, THL:n erilaiset kriteerit. THL sai valmiiksi syyskuussa muun muassa omaishoitoon liittyviä kansallisia suosituksia. Olin hieman pettynyt siihen, että suositukset tulivat vasta syyskuussa, koska eiväthän hyvinvointialueet ole niitä mitenkään ehtineet käsitellä. Täällä edustaja Laiho nosti esiin muun muassa omaishoidon kansallisen yhteisen tason, mutta haluan muistuttaa, että missään nimessä ei tule THL:n tasoja ottaa käyttöön kansallisesti. Nimittäin nämä omaishoidon tuen tasot ovat todella matalat. THL on määritellyt alimman maksuluokan, se olisi 200 euroa, ja se ylin eli juuri se vaativin hoito, missä omaishoitaja hoitaa todella raskaasti hoidettavaa potilasta, läheistään, olisi 950 euroa, jos oikein sen summan muistan. Eli nämä ovat aika matalia summia, ja toivoisin, että ne voisivat kuitenkin olla enemmän.

Arvoisa puhemies! Vielä tähän henkilöstöön palatakseni: Nyt kun meillä on tuo päivystyskriisi, niin toivon, että hallituksessa teette kaikkenne, että löydätte vaihtoehtoja sille, millä tavalla me päästään esimerkiksi joulunpyhät yli, millä tavalla ensi vuoden alusta myös päivystys siellä toimii. Siellä tulee tiedustella, onko henkilöstö halukas tekemään ylitoita — heille tulee maksaa tuntuvat korvaukset siitä — onko vuokratyövoimaa saatavilla — mikä on heidän tilanteensa — ja sitten kolmas on tämä yksityissektorin mukaan ottaminen, ehdottomasti. Olen itsekin työskennellyt yksityissektorilla. Tiedän, miten hyvä työnantaja se on, [Puhemies koputtaa] ja sieltä löytyy myös hyviä työntekijöitä. Miten viette näitä eteenpäin? — Kiitos.

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Ministeri Paatero, kolme minuuttia.

**13.42 Kuntaministeri Sirpa Paatero:** Arvoisa puhemies! Monta asiaa.

Jos aloitan tästä henkilöstökysymyksestä, niin nythän muun muassa täällä pääkaupunkiseudulla ovat kaikki tahot olleet koolla ja varmaan sitä akuuttia tilannetta hoidetaan täällä STM:n sisällä. Ja sote-ministeriryhmä on käynyt läpi useamman kerran tätä henkilöstön saatavuuskysymystä, joka on siis pidemmälle jaksolle, jossa katsotaan koulutusmääriä ja uudelleenkouluksia ja maassa olevia ulkomaalaisia ja myöskin työtehtävien siirtoja ja kaikkea muuta mahdollisuutta. Se etenee kyllä.

Sitten näihin muutamaan erityiskysymykseen: Kemi—Savonlinna-voimaanpanolaki, jossa muutetaan se, että se kymmenen vuoden määräaika ei ole määrävä, on tulossa tänne eduskuntaan, ja siihen myöskin on sisällytetty jo ajatus, joka tulee seuraavassa vaiheessa, mikä olisi mahdollisuus rahoittaa näitä kahta aluetta erillisinä. Tämä on meillä valmistelussa, ja valitettavasti aikataulu on aika huima, mutta joka tapauksessa sitä tehdään. Mutta se ensimmäinen tähän voimaanpanolakiin tuleva muutos on tulossa jo. [Arja Juvonen: Hyvä!]

Sitten toinen, tämä kysymys tästä palkkaharmonisaatiokustannusten kompensoinnista: Semmoista mallia ei tule eikä ole tulossa, että kaikki kustannukset, joilla kaikki nämä kuntayhtymäpohjaiset ovat tehneet palkkaharmonisointia viimeisten vuosien, vuosien aikana, kompensoitaisiin niille kunnille. Semmoista mallia ei tule tai sitä, että ne huomioitaisiin, ja pitää huomata, että myöskin monet muut kustannukset, kuten ict-kustannukset, jotka kunnat ovat tällä hetkellä sinne satsanneet, ovat olleet aika suuret. Ehkä pitää ajatella vain niin, että se on hyvä sille alueelle, koska se alue pääsee paremmassa tilanteessa aloittamaan, koska siellä ei tarvitse nyt aloittaa palkkaharmonisaatiota toisin kuin niillä alueilla, jotka nyt vasta aloittavat ensimmäistä kertaa. Mutta se pieni lainsäädännön muutos on täällä talossa sisällä, että jos on tullut takautuvia oikeuden päätöksellä tai on tehty sopimuksia takautuvista tai joudutaan tekemään varauksia sinne budjettiin niin kuin Pohjois-Karjalassa, niin nämä leikataan sieltä pois, elikkä ei tule semmoista piikkiä, joka tulee monelta vuodelta palkkaharmonisoinnista johtuvista lisäkustannuksista, eikä se vaikuta sitten siihen valtionosuuteen. Tämä muutos on tekeillä tai siis täällä eduskunnassa, ja se asetus saatiin juuri eilen valmiiksi.

Sitten tähän kiinteistökysymykseen, johonka liittyy myöskin tämä edustaja Laihon kysymys näistä lainanottovaltuuksista.

Lainanottovaltuudet tullaan tulevaisuudessakin joka vuosi käymään erikseen läpi, ja meillä on myöskin muutettu Kuntien takauskeskus -laki, joka on siinä meillä taustalla, jossa tätä voidaan sitten käydä. Ja on tehty ylimääräisiä korotuksia myöskin joittenkin, tällä hetkellä neljän alueen, osalta. Muu ylimääräinen rahoitus on todella se lyhytaikainen laina, ja kaikki lisärahoitus tarvitsee lisätalousarviomenettelyn täällä eduskunnassa, koska siellä on muistaakseni yksi miljoona ensi vuodelle.

Sitten näihin kiinteistöihin: Olemme todellakin lähettäneet alueille semmoisen, voiko sanoa, huolikirjeen, koska kunnallinen itsehallinto päättää omista kiinteistöistään, miten pitkäksi aikaa niitä vuokraa sen 3+1:n jälkeen tai mitä niille tekee. Meillä on huoli siitä, että siellä hinnat voivat nousta siinä kohtaa, kun ovat joillain pääomasijoittajilla nämä kiinteistöt hallussa, mutta tällä hetkellä osin suurempi huoli tuntuu ainakin itselläni olevan siitä, kun puhutaan huoltovarmuudesta ja turvallisuuskysymyksistä. Jos meidän — tiedätte

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

— kaikki sote-kiinteistöt, kaikki sairaalat ovat joidenkin ulkomaalaisten pääomasijoittajien hallussa, niin mikä on se tahtotila pitää niitä, remontoida niitä tai sattumalta myydä eteenpäin? Tämä on mielestäni yksi huomio, mikä pitää huomioida, jos katsotaan yhteiskuntavastuuta — kunnat ja hyvinvointialueet — tässä valtiossa. Suosittelen, että ottaisitte myöskin tämän asian siellä huomioon.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Ja näin, edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

**13.46 Ari Koponen ps:** Kiitos, puhemies! Edustaja Holopainen nosti täällä esiin tärkeän asian, mihin nyt ministeri vastasikin. Se on hienoa, että nämä kunnat, mitkä ovat tehneet jo etukäteen asioita, eivät joudu siitä nyt kärsimään. Hienoa, että asia etenee.

Sitten toisena ehkä tähän edustaja Kimmo Kiljusen täyteen vauhtisokeuteen: Te sanotte, että kun uutta velkaa on 40 miljardia, oppositio olisi siitä hyväksynyt 30 miljardia. Siihen jää 10 miljardia väliä — 10 miljardia. Se on 10 000 miljoonaa. On tämä teidän touhunne käsittämätöntä.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

**13.47 Eveliina Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Niin, tämä hallitushan on palauttanut muun muassa kuntien valtionosuudet sille tasolle, jolla ne ovat vuosikymmeniä sitten olleet. Voi tietenkin olla sitä mieltä ihan perustellusti, että nämä kuntien valtionosuudet ovat turhia ja esimerkiksi kuntien koulutukseen, terveydenhuoltoon ja kaikkeen kuntien tekemään työhön panostaminen ei ole järkevää, mutta ainakin sosiaalidemokraatit pitävät tätä kuntien tekemää työtä ja kuntien palveluja aivan keskeisinä hyvinvointivaltion perusrakenteina. Niihin kuuluukin panostaa, ja niihin kuuluu panostaa erityisesti siitä johtuen, että viime hallituskaudella niistä leikattiin hyvin voimakkaasti, joten tämä hallitus on onneksi tehnyt tämän kunnianpalautuksen myöskin kunnille.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella on myös tuettu kuntia sote-kriisin ja myöskin koronakriisin hoidossa. Kuten tiedämme, kyllähän tämä koronakriisi on ollut koettelemus paljon laajemmin meidän koko yhteiskunnalle ja meidän kaikille palveluille — aivan erityisesti sote-sektorille, mutta myös kouluissa se on näkynyt erittäin, erittäin suuresti ja vaatinut poikkeusoloissa erityisjärjestelyjä. Ja nyt ensi vuoden alusta voimaan tuleva sote-uudistus on kyllä meidän koko yhteiskunnan suuri koettelemus. Valitettavasti tietenkin tässä, kun tämä koronakriisi on vieläkin päällä ja hoitovelkaa on koronakriisistä paljon, nämä ilmiöt ajoittuvat tämän sote-uudistuksen kanssa hankalaan ajankohtaan. Ja kyllä tämä vaatii meidän sote-sektorin työntekijöiltä tosi paljon. On tietenkin tärkeää, että ministeri Paatero ja koko hallitus ovat sanoneet, että hallitus on tässä valmis tulemaan vastaan ja valmis tukemaan tässä uudistuksen toimeenpanossa.

Täytyy muistaa, että edellisen hallituksen sote-malli olisi leikannut pysyvästi sote-uudistuksesta joka vuosi. Voi hyvin kysyä, miltä sellainen malli näyttäisi tässä tilanteessa, kun nyt tämän hallituksen sote-malli panostaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi kuntapuolesta: Kyllä meillä on iso työ tehtävänä kaupunkipolitiikan osalta tulevana vuosina. Pääkaupunkiseutu on tämän maan kasvun veturi, ja kaupungeilla tarvitsee olla kyky investoida sekä joukkoliikenneyhteyksiin että asuntopolitiikkaan. Nyt tulevana vuosina toivon, että tässä kuntatyössä, uudistustyössä, otetaan

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

aivan erityiseen fokukseen kaupunkien kyky kasvaa ja huolehtia kaupunkilaisten hyvinvoinnista.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Suomela, olkaa hyvä.

**13.50 Iris Suomela vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä murrosvaiheessa on tärkeää varmistaa, että niin hyvinvointialueet kuin kunnat voivat onnistua perustehtävissään, sillä nämä tahot vastaavat peruspalveluiden toteutumisesta, hyvinvointialueet hengestä ja terveydestä ja kunnat taas esimerkiksi koulutuksesta, monissa määrin Suomen tulevaisuuden rakentamisesta, kuten edustaja Heinäluoma äsken hyvin totesi. Suomalaisen liikenneyhteydet, kuten joukkoliikenne, ja suomalaisten asuminen ovat paljon kunnista kiinni, ja myös näistä syistä on tärkeää varmistaa, että varsinkin nopeasti kasvavilla kunnilla on tarvittavat resurssit käytössään, kun he tulevaisuuden päätöksiä tekevät. Tämä on nähdäkseni ennen kaikkea tulevan hallituksen isoin kysymys.

Mitä hyvinvointialueisiin tulee, niin tiedämme, että monella alueella on haasteita jo nyt, ja ne haasteet eivät johdu sote-uudistuksesta, vaan taustasyynä ovat ensinnäkin jo pitempään kehittymässä olleet haasteet: henkilöstön riittävyys, jota korona on entisestään vain pahentanut, ja toisaalta koronan aiheuttama hoitovelka. Tiedetään, että monet vähemmän kiireelliset hoidot jäivät ihmisiltä hakematta tai saamatta koronan takia, ja nyt se sitten näkyy monilla hyvinvointialueilla. Samalla on pitänyt tehdä tätä historiallista, pitkään valmistelussa ollutta sote-uudistusta, ja tämä on aiheuttanut uniikin, haastavan tilanteen monille alueille. Lisäksi olemme tehneet kaiken voitavan, jotta pystyisimme parantamaan vanhusten ympärivuorokautista hoivaa, ja samalla koko ajan joudutaan punnitsemaan, miten nämä muutokset sitten sopivat yhteen koronakriisin ja sote-uudistuksen kanssa. Paljon tehtävää on siis meillä, kun seuraamme tilannetta ja yritämme puuttua ongelmiin omalta taholtamme, mutta ennen kaikkea alueille on valtavasti työtä edessä.

Toiveena on, että henkilöstöpulaan auttavat nämä kesän ja syksyn palkkaratkaisut. Monilla alueille on myös tehty paikallisia palkkaratkaisuja. On aivan ehdottoman tärkeää, että kaikki mahdolliset keinot käytetään, jotta tähän henkilöstöpulaan löydetään ratkaisut. Pulahan on pahin nimenomaan lähihoitajien, sairaanhoitajien ja päiväkotien kohdalla eli siellä, missä tehdään aivan välttämätöntä työtä ihmisten hyvinvoinnin, hengen ja terveyden eteen.

Lopuksi: Jos yritetään asettaa nämä ongelmat oikeaan mittaluokkaan, niin tässähän puhutaan miljardien eurojen, kymmenien miljardien eurojen kysymyksestä. Sen sijaan jos puhutaan paperittomien välttämättömästä kiireettömästä terveydenhoidosta, niin kysehan on noin miljoonan euron kysymyksestä. Helsinki, jossa kaikista eniten Suomessa on paperittomia, esimerkiksi vuonna 2019 käytti 440 000 euroa paperittomien terveydenhuoltoon. Tästä noin puolet meni synnytysten ja vastasyntyneiden hoitoon. Voi hyvin miettiä, nämäkö ovat ne ihmiset, jotka me haluamme jättää hoitamatta. Se pieni vauva, joka on Suomeen syntynyt, ei ole voinut vanhempiaan valita, ei ole voinut valita, että tänne syntyy. Hänen hoitonsa tietyn pisteen jälkeen katsotaan kiireettömäksi, mutta se on silti välttämätöntä, ja ajattelen, että meillä on kyllä moraalinen velvollisuus nämä välttämättömät kiireettömätkin hoidot varmistaa. [Puhemies koputtaa] Todella tämä miljoona euroa ei ole se, [Puhemies: Kiitos!] mistä tässä rahoituksen ongelmassa on kyse, lainkaan.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

## Budjetin alikohta PTK 142/2022 vp

13.54 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! En tule pitkittämään tätä istuntoa lainkaan pitkällä puheenvuorolla mutta olen kovin kiitollinen siitä, että edustaja Koponen kuunteli huolella puheenvuoron ja pystyi poimimaan sieltä jopa nämä esitetyt numerot. Kiitos oppitunnista. Minäkin tunnistan, että 10 miljardia euroa on 10 000 miljoonaa euroa, erittäin iso raha.

Mutta, arvoisa puhemies, käytin tätä lukua omassa puheenvuorossani käsitykseni mukaan ja tiedän sen kyllä, mitä tarkoitin. Sanoin, että suurin piirtein varmaan kolme neljättäosaa, kolmisenkymmentä miljardia, mitä tahansa — kun puhumme valtion velkaantumisesta, että tällä hallituskaudella on 40 miljardia velkoja tullut lisää — on sellaisia päätöksiä, jotka on tämä sali tehnyt yhdessä. Nyt voin korjata sen kahdellakin tavalla.

Ensimmäinen tapa on se, että välittömästi tämän istunnon päätyttyä tulen soittamaan eduskunnan tietopalveluun ja kysymään, kuinka paljon se on ja missä päätöksissä eduskunta on ollut yksimielinen tai oppositio on tukenut hallituksen esityksiä, kun velkaantumista on lisätty. Saatte sitten ensi viikolla sen luvun tarkasti, miljoonien tarkkuudella, haemme sen sieltä.

Mutta olennaisintahan tietysti on tunnistaa se, että velkaantuminen on Suomessa kiihtynyt ja voimakkaampaa kuin on ollut monina vuosina, syynä ennen kaikkea nämä globaalkriisit, eurooppalaiset kriisit, joissa kaikki Euroopan maat ovat velkaantuneet ja Suomi suhteessa vähemmän kuin muut. Meillä bruttovelka-aste on suurin piirtein 70 prosentissa kansantuotteesta, kun se on unionissa yli 90 prosenttia. Meillä on unionin maita, kuten Kreikka ja jotkut muutkin, jotka ovat lähellä 200:aa prosenttia. Me olemme vielä kaukana pahimmin velkaantuneista maista ja olemme keskiarvon alapuolella Euroopan unionissa. Eli tässä maassa tällä hetkellä velka-aste ei ole suuri. Ongelma on tietenkin, että se ei saa myöskään kiihtyä. Se on ihan selvä, että se ei saa kiihtyä. Poikkeusoloissa ne kiihtyvät, ja saattaapa se kiihtyä nyt hetken kuluttua päätöksessä, jossa tekin tullette todennäköisesti olemaan mukana, joka on sähköenergian kattoratkaisu, jolla silläkin on sitten miljoonien vaikutusta budjettiin. Silloin jälleen kerran yhdessä olemme tätä velkaantumistaakkaa lisäämässä.

Tämä oli se minun huomioni, että ei nyt jumiuduta tähän velkakysymykseen vaan katsotaan, mitä niillä velkarahoilla on tehty. Kaikki tulevaisuusinvestoinnit myöskin usein tehdään velalla, ne tulevat myöhemmässä vaiheessa takaisin. Siinä suhteessa tämä velkakeskustelu on vähän harhaista, kun meidän pitäisi puhua politiikan substanssista, ja siitähän me olemme tänään nyt juuri puhuneet. Puhumme sote-uudistuksesta ja muusta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.